

ОЦІНЮВАННЯ ТРЕНДУ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
ЯК СКЛАДНИКА ЙОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУESTIMATING THE TREND OF THE ENTERPRISE ECONOMIC ACTIVITY
AS A COMPONENT OF ITS SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Для прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та високого рівня динамічності бізнес-середовища важливою є можливість за короткий час отримати оцінку тренду економічної діяльності підприємства як визначальної складової частини його сталого розвитку. Об'єктом для дослідження вибрано ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат». За даними фінансової звітності за 2013–2018 рр. сформовано сукупність фінансово-економічних показників та обчислено інтегральний показник – таксономічний показник рівня розвитку підприємства. На основі його значень проведено часове ранжування рівня економічної діяльності підприємства. Отримані рейтингові оцінки відображають відсутність тренду сталого розвитку економічної діяльності підприємства в досліджуваному періоді. Встановлено, що така ситуація зумовлена як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. Запропонований підхід до оцінювання тренду економічної діяльності підприємства потребує незначних затрат часу на формування інформаційної бази, і його можна застосовувати для різних періодів: коротко-, середньо- та довготермінового. Ще однією перевагою цього підходу є те, що його можуть використовувати зовнішні стейкхолдери.

Ключові слова: сталий розвиток підприємства, економічна діяльність, тренд, таксономічний показник рівня розвитку, рейтингові оцінки.

Для принятия управленческих решений в условиях неопределенности и высокого уровня динамичности бизнес-среды важна возможность за короткое время получить оценку тренда экономической деятельности как определяющей составляющей его устойчивого развития. Объектом для исследования выбрано ЧАО «Винницкий масложировой комбинат». По данным финансовой отчетности за 2013–2018 гг. сформирована совокупность финансово-экономических показателей и рассчитан интегральный показатель – таксономический показатель уровня развития предприятия. На основании его значений проведено временное ранжирование уровня экономической деятельности предприятия. Полученные рейтинговые оценки отражают отсутствие тренда устойчивого развития экономической деятельности предприятия в исследуемом периоде. Установлено, что такая ситуация обусловлена как внутренними, так и внешними факторами. Предложенный подход к оценке тренда экономической деятельности предприятия требует незначительных затрат времени на формирование информационной базы, и его можно применять для различных периодов: кратко-, средне- и долгосрочного. Еще одним преимуществом этого подхода является то, что его могут использовать внешние стейкхолдеры.

Ключевые слова: устойчивое развитие предприятия, экономическая деятельность, тренд, таксономический показатель уровня развития, рейтинговые оценки.

УДК 338.1:330.0

<https://doi.org/10.32843/infrastruct40-50>

Селюченко Н.Є.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
підприємства та інвестицій
Національний університет
«Львівська політехніка»

Seliuchenko Nadiia

Lviv Polytechnic National University

Among the constituents of sustainable development of the enterprise is decisive economic. The enterprise is able to ensure sustainable development of other spheres only in case of stable economic activity. In order to make managerial decisions in the conditions of uncertainty and high level of dynamism of the business environment, it is important to be able to obtain an estimate of the trend of economic activity of the enterprise in a short time. The use of financial statement data will minimize the time required to form an information base. However, the dynamics of values of individual indicators may be different, which does not give grounds to conclude that there is a trend of sustainable economic development of the enterprise. In this regard, it is proposed to calculate the integral indicator – a taxonomic indicator of the level of development of the enterprise. On the basis of its values, it is possible to make a temporary ranking of the level of economic activity of the enterprise for the studied period. The object for research was selected by PJSC "Vinnytsia Oil and Fat Combine". According to the financial statements of the enterprise for 2013–2018 groups of financial and economic indicators have been formed and a taxonomic indicator of the level of enterprise development has been calculated. The obtained ratings reflect the instability of the enterprise's economic activity during the period under review. It is established that the lack of a trend of sustainable development of economic activity of the enterprise is due to internal and external factors. To ensure the sustainable development of economic activity, it is necessary to take into account the strengths and weaknesses of the enterprise, which are formed in its internal environment, and the opportunities and threats that are the source of the external environment. The proposed approach to estimating the trend of economic activity of an enterprise can be applied for different periods: short, medium and long term. The information base is formed on the basis of financial statements (quarterly or annual), which requires little time. Another advantage of this approach is that it can be used by external stakeholders.

Key words: sustainable development of the enterprise, economic activity, trend, taxonomic indicator of the level of development, rating estimates.

Постановка проблеми. Україна входить до переліку країн-лідерів щодо обсягів виробництва та експорту соняшникової олії. Ця галузь має стратегічне значення для економіки країни, тому актуальними є питання забезпечення сталого розвитку як всієї галузі, так і окремих підприємств. Сталий розвиток суб'єктів економіки оцінюють за трьома основними складовими частинами: економічною; соціальною; екологічною. Визначальною є економічна складова частина, оскільки підприємство, що характеризується нестабільною економічною

діяльністю, не спроможне забезпечити сталий розвиток інших сфер. Тому в умовах невизначеності та високого рівня динамічності бізнес-середовища важливим є питання оцінювання тенденції економічної діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми сталого розвитку соціально-економічних систем різного рівня досліджено в багатьох зарубіжних та вітчизняних публікаціях. Стосовно трактування та оцінювання сталого розвитку підприємства науковці та практики ведуть дискусії

і нині. Фактори сталого розвитку підприємства дослідила Л.А. Квятковська [1]. Для інтегральної оцінки стійкості розвитку промислових підприємств Л.М. Філіпішина [2] пропонує індекс стійкості, який визначає на основі показників економічної, екологічної, соціальної, ризикової та ринкової стійкості. С.М. Телешевською [3] розроблено науково-методичний підхід до оцінювання сталого розвитку промислових підприємств хлібопекарської галузі, що передбачає виділення чотирьох складових частин: економічної; екологічної; соціальної; правової.

У результаті аналізування наукових праць зроблено висновки, що більшість підходів до оцінювання сталого розвитку підприємства вимагає значних затрат часу насамперед на формування інформаційної бази. Тому вони потребують подальшого розвитку та вдосконалення.

Постановка завдання. Метою дослідження є запропонувати підхід до оцінювання тренду економічної діяльності підприємства, який можна реалізувати в коротких часових рамках. Для досягнення визначеної мети сформульовано такі завдання: проаналізувати рейтинги виробників-лідерів галузі економічної діяльності за певний період; виокремити показники для оцінювання тренду економічної діяльності підприємства та обґрунтувати метод обчислення інтегрального показника; провести

часове ранжування рівня економічної діяльності підприємства, оцінити тренд та охарактеризувати чинники впливу на нього.

Виклад основного матеріалу. Для вітчизняної олійно-жирової галузі, за оцінками фахівців, був досить вдалим маркетинговий сезон 2018/2019 рр., який завершився у серпні. Українські підприємства виробили 6,9 млн тонн рослинних олій. Цей показник є на 14% більшим порівняно з попереднім сезоном [4].

Що ж до соняшникової олії, то за підсумками сезону 2018/2019 рр. олійно-жирова галузь України виробила 6,4 млн тонн. Експорт соняшникової олії становив 6 млн тонн. Україна займає 60 % загального світового обсягу ринку соняшникової олії, який становить 10 млн тонн [5].

За останні роки визначилася низка виробників, які займають лідируючі позиції в обсягах виробництва та експорту олії.

ТОП-10 найбільших виробників соняшникової олії в Україні за 2013–2019 рр. наведено в табл. 1.

Об'єктом для дослідження тенденції економічної діяльності вибрано ПрАТ «Вінницький олійно-жировий комбінат».

Підприємство виробляє широкий асортимент високоякісної продукції, яку реалізує на внутрішньому ринку та експортує за кордон (більше, ніж

Таблиця 1

ТОП-10 найбільших виробників соняшникової олії в Україні

№ з/п	Роки					
	2013*	2014*	2015/2016 МР**	2016/2017 МР	2017/2018 МР	2018/2019 МР
1	Кернел	Кернел	Кернел	Вінницький ОЖК	Оптимус-агротрейд	Кернел
2	Cargill	Креатив	Агрокосм	Придніпровський ОЕЗ (Кернел)	Європейська транспортна стивідорна компанія (Бунге Україна)	Бунге Україна
3	Креатив	Cargill	Миронівський хлібопродукт	Запорізький ОЖК (Оптимус Агро)	Вінницький ОЖК	Оптимус Агро
4	Запорізький ОЖЗ	Запорізький ОЖК	Вінницький ОЖК	Миколаївський ОЕЗ (Бунге Україна)	Українська чорноморська індустрія» (Кернел)	Миронівський хлібопродукт
5	Вінницький ОЖК	Миронівський хлібопродукт	Cargill	Олсідз Блек Сі	Бандурський ОЕЗ (Кернел)	Вінницький ОЖК
6	Бунге Україна	Вінницький ОЖК	Бунге Україна	Українська Чорноморська Індустрія	Придніпровський ОЕЗ (Кернел)	Allseeds
7	Миронівський хлібопродукт	Бунге Україна	Пологівський ОЕЗ	Пологівський ОЕЗ	Allseeds	ADM
8	Серна ПІІ	Пологівський ОЕЗ	Дельта Вілмар СНД	А.Т.К.	АДМ	Cargill
9	Пологівський ОЕЗ	Glencore International AG	Glencore International AG	Бандурський елеватор	Дніпропетровський ОЕЗ (Бунге Україна)	Дельта Вілмар СНД
10	ТК Урожай	Noble Group Limited	Noble Group Limited	Вінницька птахофабрика	Полтавський ОЕЗ (Кернел)	COFCO Agri Ukraine

*– рейтинг за календарний рік; **– рейтинг за маркетинговий рік (МР – з вересня до серпня наступного року).

Джерело: сформовано автором на основі [6– 11]

у 25 країн світу). Асортимент продукції охоплює понад 75 найменувань. Фасовану продукцію реалізує під торговою маркою «Віолія» (ViOil) [12].

Місце підприємства в рейтингах виробників соняшникової олії за період 2013–2019 рр. відображає рис. 1.

Спостерігається стрибкоподібний характер позиції підприємства у рейтингах за останні 6 років. Однак на основі цих рейтингів не можна зробити однозначні висновки щодо тренду його економічної діяльності.

У результаті читання фінансової звітності ПрАТ «Вінницький ОЖК» за період 2013–2018 рр. [12]

виявлено нестабільність його фінансових результатів та фінансово-економічного стану.

Базисні темпи приросту (відносно 2013 року) фінансових результатів підприємства відображено на рис. 2.

Динаміку окремих показників ділової активності, ліквідності, фінансової незалежності та фінансової стабільності підприємства наведено на рис. 3.

Досліджувані роки характеризуються різним рівнем прибутковості (або ж збитковістю), ділової активності та різним фінансовим станом.

Динаміка попередньо обчислених показників є різною, що не дає підстав зробити висновки про

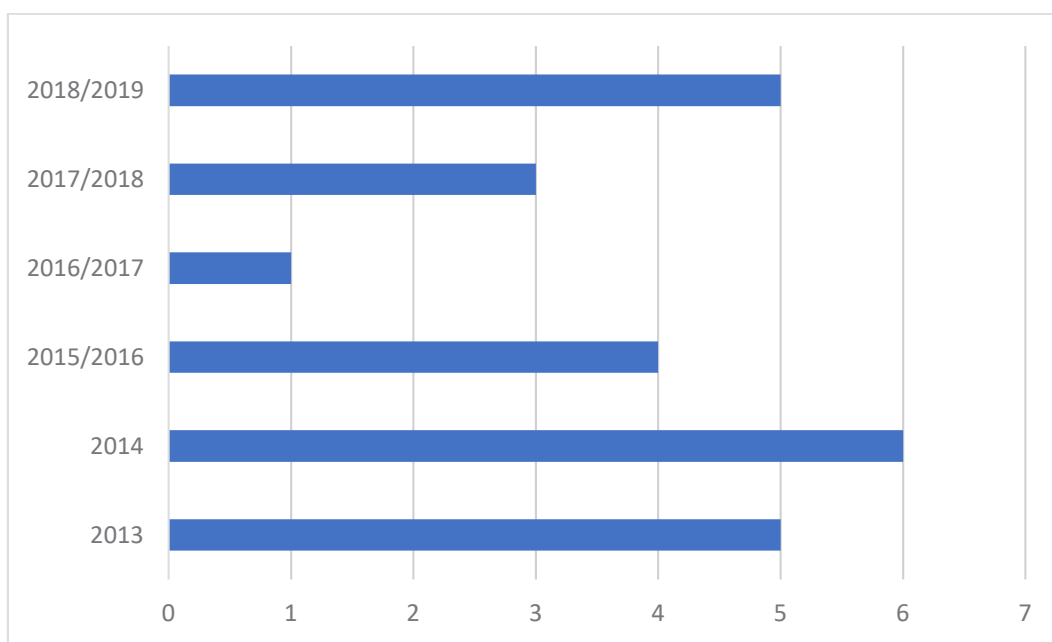

Рис. 1. Місце ПрАТ «Вінницький ОЖК» у рейтингах ТОП-10 найбільших виробників соняшникової олії

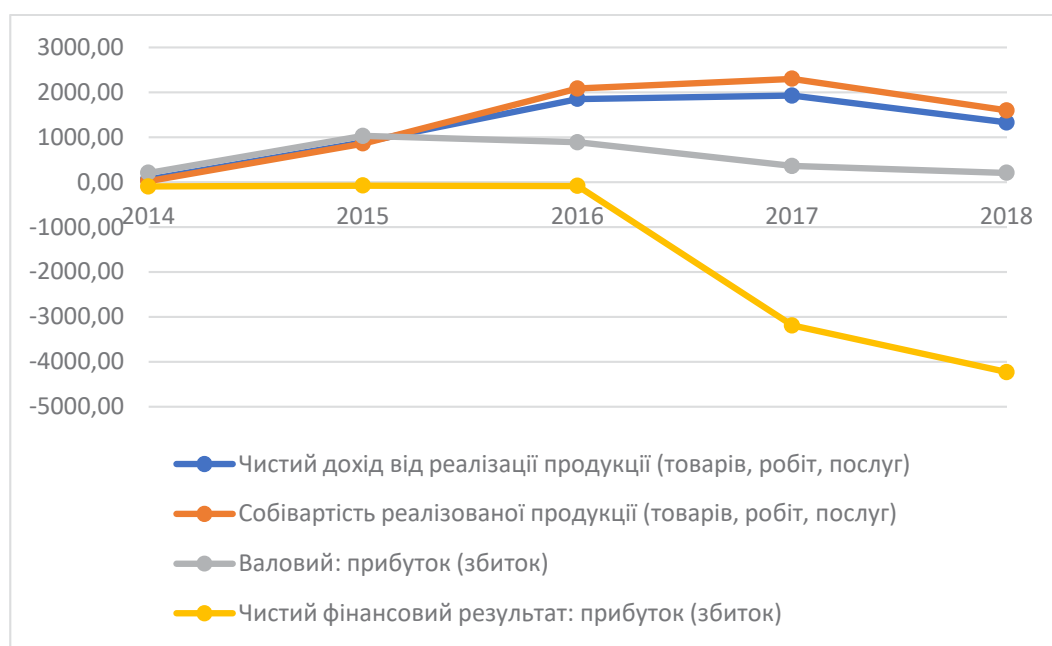

Рис. 2. Базисні темпи приросту фінансових результатів підприємства

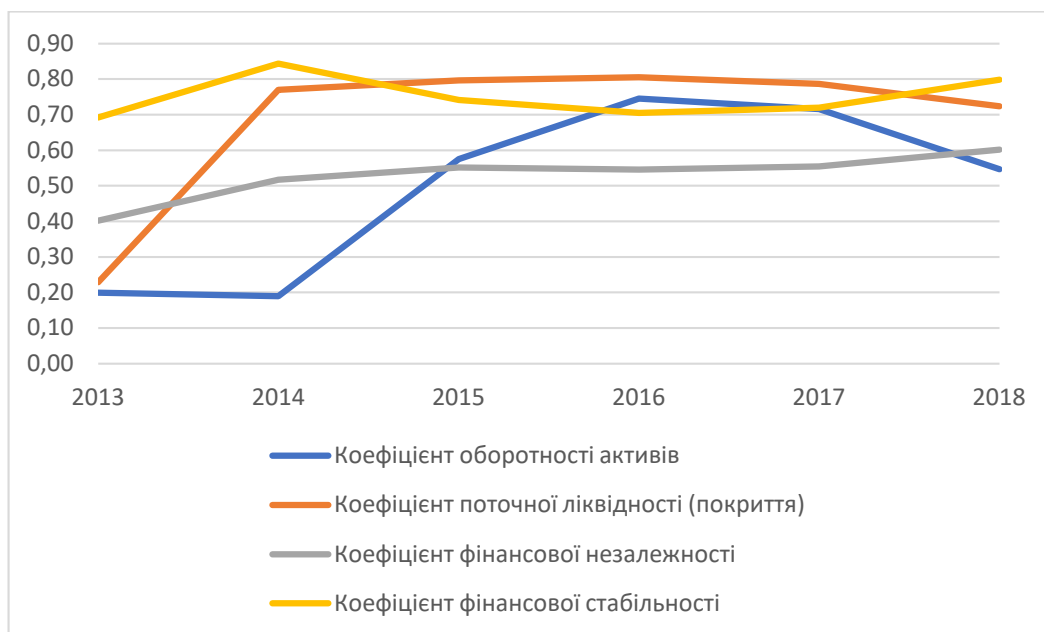

Рис. 3. Динаміка показників ділової активності та фінансового стану підприємства

наявність тенденції стабільної економічної діяльності підприємства. У зв'язку з цим пропонуємо сформувати сукупність фінансово-економічних показників та обчислити на основі їхніх значень інтегральний показник, з допомогою якого можна оцінити тренд економічної діяльності підприємства протягом досліджуваного періоду. Як інформаційну базу будемо використовувати дані фінансової звітності, що дасть змогу зменшити час на формування вибірки. Крім того, вона є доступною і для зовнішніх стейкхолдерів.

Інтегральний показник будемо обчислювати як таксономічний показник рівня розвитку підприємства. Його значення дають можливість провести часове ранжування рівня економічної діяльності підприємства [13, с. 55].

З огляду на виявлені негативні тенденції в динаміці фінансових результатів діяльності та показників фінансово-економічного стану ПрАТ «Вінницький ОЖК» нами сформовано групи показників для обчислення таксономічного показника рівня розвитку, які наведено в табл. 2.

У табл. 3 наведено значення показників за 2013–2018 рр. для розрахунку таксономічного показника рівня економічного розвитку ПрАТ «Вінницький ОЖК».

У процесі розрахунку таксономічного показника рівня розвитку всі вхідні показники поділяють на: стимулятори, високі значення яких підвищують інтегральну оцінку; дестимулятори, високі значення яких погіршують інтегральну оцінку [13, с. 48].

Таблиця 2

Показники для обчислення таксономічного показника рівня розвитку

Групи показників	Перелік показників
Фінансові результати діяльності	чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); чистий фінансовий результат (прибуток/збиток)
Показники власних джерел фінансування	нерозподілений прибуток (непокритий збиток); власний капітал
Показники ліквідності та платоспроможності	коефіцієнт поточної ліквідності (покриття); коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності
Показники фінансової незалежності та стабільності	коефіцієнт фінансової незалежності; коефіцієнт фінансової стабільності
Показники ефективності господарської діяльності	рентабельність активів (економічна рентабельність); рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність); рентабельність витрат на виробництво продукції; рентабельність продажів
Показники ділової активності (ефективності управлінської діяльності)	коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт оборотності оборотних активів; рентабельність персоналу
Показник стану основних засобів	коефіцієнт зношення основних засобів

Примітка: розроблено автором.

Вихідні дані для обчислення таксономічного показника рівня економічного розвитку підприємства

Назви показників	Роки					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	178219	285368	1764925	3477999	3610471	2541681
Чистий фінансовий результат (прибуток/збиток), тис. грн.	2352	69	570	387	-72667	-97084
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	-25154	-18281	-11766	-8125,5	-55251	-136002,5
Власний капітал, тис. грн.	422089	718085,5	1657858,5	2558742	2764823	2678479
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття), часток одиниці	0,229	0,770	0,797	0,805	0,786	0,723
Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності, часток одиниці	0,156	0,623	0,269	0,596	0,411	0,543
Коефіцієнт абсолютної ліквідності, часток одиниці	0,0003	0,0001	0,0102	0,0379	0,0169	0,0569
Коефіцієнт фінансової незалежності, часток одиниці	0,402	0,517	0,551	0,545	0,554	0,602
Коефіцієнт фінансової стабільності, часток одиниці	0,692	0,844	0,742	0,705	0,719	0,799
Рентабельність активів (економічна рентабельність), %	0,263	0,005	0,019	0,008	-1,442	-2,089
Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність), %	0,557	0,010	0,034	0,015	-2,628	-3,625
Рентабельність витрат на виробництво продукції, %	23,907	58,223	28,209	10,810	4,589	4,327
Рентабельність продажів, %	1,320	0,024	0,032	0,011	-2,013	-3,820
Рентабельність персоналу, %	276,706	8,283	68,427	43,434	-7985,385	-11019,750
Коефіцієнт оборотності активів, часток одиниці	0,20	0,19	0,58	0,74	0,72	0,55
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, часток одиниці	2,29	1,84	3,22	3,34	3,13	2,95
Коефіцієнт зношення основних засобів, часток одиниці	0,056	0,040	0,022	0,020	0,040	0,077

Джерело: обчислено на основі даних [12]; рентабельність витрат на виробництво продукції розраховано за валовим прибутком, усі решта показники рентабельності – за чистим прибутком

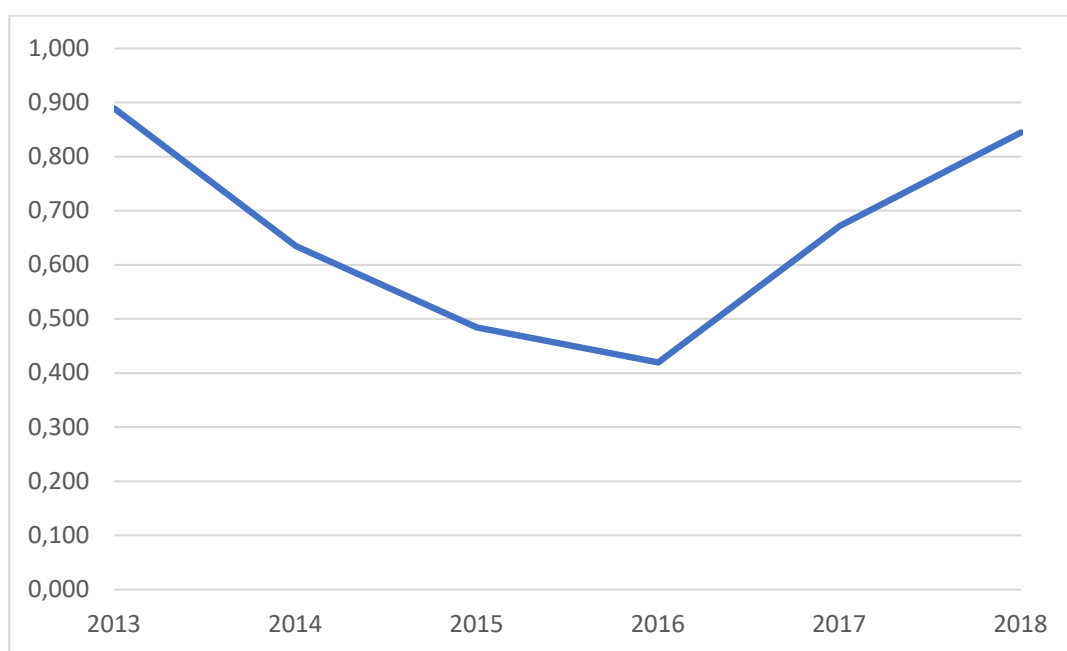

Рис. 4. Значення таксономічного показника рівня розвитку підприємства за 2013–2018 рр.

За характером впливу на інтегральну оцінку фінансово-економічного стану підприємства виокремлені показники (див. табл. 3) поділено таким чином: дестимулятор – коефіцієнт зношення основних засобів, високе значення якого погіршує загальну оцінку фінансово-економічного стану підприємства; стимулятори – всі решта показники.

Наведені фінансово-економічні показники мають різні одиниці вимірювання, тому в процесі обчислень виконано процедуру стандартизації значень показників на основі їхніх середніх значень та середніх квадратичних відхилень [13, с. 53].

У результаті проведених обчислень згідно алгоритму, описаного в [13, с. 53], отримано рейтингові оцінки економічної сфери діяльності підприємства, значення яких наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Рейтингові оцінки економічної сфери діяльності підприємства за таксономічними показниками рівня розвитку

Роки	Значення таксономічного показника рівня розвитку	Рейтингові оцінки
2013	0,889	6
2014	0,634	3
2015	0,484	2
2016	0,420	1
2017	0,672	4
2018	0,845	5

Таксономічний показник рівня розвитку відображає відносну позицію і-го року в досліджуваному періоді. Чим менше його значення, тим кращим є рівень економічної діяльності підприємства в конкретному році.

Зміну таксономічного показника рівня розвитку підприємства за роками представлено лінійчатою діаграмою на рис. 4.

Рівень економічної діяльності підприємства був найкращим у 2016 році, а 2017–2018 роки характеризуються його погіршенням. 2018 рік за значенням таксономічного показника рівня розвитку наблизився до 2013 року. Загалом, рис. 4 відображає відсутність позитивної динаміки економічної діяльності ПрАТ «Вінницький олійножировий комбінат» у досліджуваному періоді.

У 2018 році чистий дохід підприємства становив 2 541 681 тис. грн., обсяг експорту – 1 916 881 тис. грн., а його частка в загальному обсязі продажів досягла 75%. Валовий прибуток зменшився у зв'язку зі зменшенням частки перероблення власної сировини і збільшення витрат на оплату праці та відрахувань на соціальні заходи в структурі операційних витрат. Окрім того, незважаючи на те, що фасована олія користується попитом у населення, в підприємства виникали труднощі з її реалізацією у зв'язку з перенасиченням внутрішнього ринку [12].

Також слід враховувати негативний вплив тенденцій, що склалися на світовому ринку олії. Наприкінці 2018 року ціни на соняшникову олію суттєво знизилися та досягли мінімальних рівнів за останні дванадцять років. Така цінова динаміка була спричинена рекордними врожайми в країнах Чорноморського регіону і насамперед в Україні [4]. Активному зниженню цін на соняшникову олію у сезоні 2018/19 сприяла пальмова олія, ринок котрої зіткнувся з перевиробництвом в основних країнах-експортерах – Індонезії та Малайзії [14].

Відсутність тренду сталого розвитку економічної діяльності підприємства зумовлена як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. Тому для забезпечення сталого розвитку економічної діяльності необхідно враховувати сильні та слабкі сторони підприємства, що формуються у його внутрішньому середовищі, та можливості і загрози, джерелом яких є зовнішнє середовище.

Експерти наголошують, що потрібно враховувати такі світові тренди [15]:

1) тренд здорового харчування, що відображає зміну структури харчування у бік збільшення органічної їжі, вживання рослинних олій;

2) нові можливості, що відкриваються у результаті торгових війн, спонукають шукати нові ринки збуту;

3) «тримати руку на пульсі» та враховувати зміни податкового законодавства;

4) здійснювати інвестиції у перероблення насіння, але одночасно звернути увагу, що в найближчі роки може відчуватися нестача сировини для переробки (експерти не виключають ситуацію, коли Україна буде імпортувати соняшник);

5) змінити модифікації та налагодити виробництво олій преміум-класу, що може значно стимулювати ріст цін та розвиток галузі.

Слід зазначити, що ПрАТ «Вінницький ОЖК» уже налагодило виробництво високоолеїнової рафінованої дезодорованої олії.

На думку окремих експертів [15], українська високоолеїнова соняшnikова олія може стати національним брендом з премією у 400–500 доларів. Однак це ще досі є дискусійним питанням. Деякі з експертів переконані, що у зв'язку з досить високим рівнем бідності багатьох країн високоолеїнова соняшnikова олія не зможе стати загально-вживаною у світі.

Висновки з проведеного дослідження. Серед складників сталого розвитку підприємства визначальною є економічна складова частина, оскільки лише в тому разі, коли підприємство провадить стабільну економічну діяльність, воно спроможне забезпечити сталий розвиток інших сфер. Для прийняття управлінських рішень в умовах високого рівня динамічності та невизначеності бізнес-середовища важливим є швидке оцінювання тренду економічної діяльності підприємства

за певний період, що є можливим у разі використання даних фінансової звітності. Однак динаміка значень окремих показників може бути різною, що не дає підстав зробити висновки про наявність тенденції сталого економічного розвитку підприємства. У зв'язку з цим запропоновано провести часове ранжування на основі таксономічного показника рівня розвитку підприємства. З огляду на виявлені негативні тенденції в динаміці фінансових результатів діяльності та показників фінансово-економічного стану ПрАТ «Вінницький ОЖК» сформовано групи показників для обчислення таксономічного показника рівня розвитку. Отримані рейтингові оцінки за 2013–2018 рр. відображають нестабільність економічної діяльності підприємства в досліджуваному періоді. Встановлено, що відсутність тренду сталого розвитку економічної діяльності підприємства зумовлена як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. Для забезпечення сталого розвитку економічної діяльності необхідно враховувати сильні та слабкі сторони підприємства, що формуються у його внутрішньому середовищі, та можливості і загрози, джерелом яких є зовнішнє середовище.

Запропонований підхід до оцінювання тренду економічної діяльності підприємства можна застосовувати для різних періодів: коротко-, середньо- та довготермінового. Інформаційну базу формують на основі даних фінансової звітності (квартальної або річної), що потребує незначних затрат часу. Ще однією перевагою цього підходу є те, що його можуть використовувати зовнішні стейкхолдери.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Квятковська Л.А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. Вип. 1 (48). С. 85–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_1_14 (дата звернення: 15.01.2020).
2. Філіпішина Л.М. Інтегральна оцінка стійкості розвитку промислових підприємств. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 19. С. 280–285.
3. Телешевська С.М. Оцінка факторів сталого розвитку підприємств хлібопекарської галузі: дис. ... канд. ек. наук: 08.00.04. Одеса, 2016. 221 с.
4. Світовий ринок соняшникової олії та місце України. Експертна платформа: веб-сайт. URL: https://expla.bank.gov.ua/expla/news_0066.html (дата звернення: 9.01.2020).
5. Олійно-жирова галузь України має сьогодні динаміку сталого розвитку. Агропрофі. URL: <http://agroprom.com.ua/statti/1777-oliyno-zhyrova-haluz-ukrayiny-maye-sohodni-dynamiku-staloho-rozvytku> (дата звернення: 9.01.2020).
6. Ринок рослинної олії в Україні: виробництво, експорт, імпорт, торгові марки. Koloro: веб-сайт. URL: <https://koloro.ua/ua/blog/issledovaniya/rynok-rastitelnogo-masla-v-ukraine-proizvodstvo->

[jeksport-import-torgovye-marki.html](https://koloro.ua/ua/blog/issledovaniya/rynok-rastitelnogo-masla-v-ukraine-proizvodstvo-) (дата звернення: 9.01.2020).

7. Інфографічний довідник. Businessviews: веб-сайт. URL: <https://golocal-ukraine.com/wp-content/uploads/2016/02/Ukrainian-Agribusiness-2015.pdf> (дата звернення: 9.01.2020).

8. Дослідження ринку соняшникової олії в Україні. Koloro: веб-сайт. URL: <https://koloro.ua/ua/blog/issledovaniya/issledovanie-rynka-podsolnechnogo-masla-v-ukraine.html> (дата звернення: 10.01.2020).

9. ТОП-10 найбільш потужних олійно-екстракційних заводів в Україні. Промисловий портал: веб-сайт. URL: <https://uprom.info/news/agro/top-10-oliyno-ekstraktsiynih-zavodiv-v-ukrayini> (дата звернення: 10.01.2020).

10. ТОП виробників соняшникової олії. Agravery: веб-сайт. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/top-10-ukrainskih-virobnikiv-sonasnikovoi-olii> (дата звернення: 10.01.2020).

11. ТОП-10 українських виробників соняшникової олії. Agroreview: веб-сайт. URL: <https://agroreview.com/news/top-10-ukrayinskyh-vyrobnikiv-sonyashnykovoyi-olii> (дата звернення: 10.01.2020).

12. Вінницький олійножировий комбінат: веб-сайт. URL: <http://vmzhk.vioil.com/reports.html> (дата звернення: 11.01.2020).

13. Кічор В.П., Фещур Р.В., Якимів А.І., Копитко С.Б. Економіко-статистичне моделювання: навч. посібник. Львів: Растр-7, 2017. 350 с.

14. Олійна кон'юнктура: ситуація на вітчизняному ринку соняшникової олії. AgroDay. URL: <https://agrodaily.com.ua/2019/09/27/oliyna-kon-yunktura-sytuatsiya-na-vitchyznyanomomu-rynku-sonyashnykovoyi-olii> (дата звернення: 12.01.2020).

15. Олійно-жирова галузь 2020: тенденції, прогнози, перспективи. УкрАгроКонсалт: веб-сайт. URL: <https://www.ukragroconsult.com/news/oliino-zhirova-galuz--2020--tendentsiyi--prognozi--perspektivi> (дата звернення: 12.01.2020).

REFERENCES:

1. Kvyatkovska L.A. (2013) Realizacija pryncypiv koncepciji stalogo rozvytku v dijajlnosti pidpryjemstva [Implementation of the principles of the concept in the enterprise sustainable development]. Visnyk socialjno-ekonomichnykh doslidzhenj, no 1 (48), pp. 85–89. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_1_14 (accessed 15 January 2020).
2. Filipishyna L.M. (2017) Integhraljna ocinka stijkosti rozvytku promyslovykh pidpryjemstv [Integral assessment of developmental stability industrial enterprises]. Globalni ta nacionalni problemy ekonomiky, no 19, pp. 280–285.
3. Teleshevska S.M. (2016) Ocinka faktoriv stalogo rozvytku pidpryjemstv khlibopekarskijoi ghaluzi [Estimation of factors of sustainable development of enterprises of the baking industry] (PhD Thesis), Odessa: Odessa National Economic University.
4. Svitovyj rynek sonjashnykovoji oliji ta misce Ukrajinj [The world market for sunflower oil and the place of Ukraine]. Ekspertna platforma: veb-sajt. Available at: https://expla.bank.gov.ua/expla/news_0066.html (accessed 9 January 2020).

5. Olijno-zhyrova ghaluzj Ukrainy maje sjoghodni dynamiku stalogho rozvytku [The oil and fat industry of Ukraine today has a dynamic of sustainable development]. Aghroprofi [Agroprofi]. Available at: <http://agroprofi.com.ua/statti/1777-oliyno-zhyrova-haluz-ukrayiny-maye-sohodni-dynamiku-staloho-rozvytku> (accessed 9 January 2020).

6. Rynok roslynnoji oliji v Ukraini: vyrobnyctvo, eksport, import, torhovi marki [Vegetable oil market in Ukraine: production, export, import, trademarks]. Koloro: veb-sajt. Available at: <https://koloro.ua/ua/blog/issledovaniya/rynok-rastitelnogo-masla-v-ukraine-proizvodstvo-jeksport-import-torgovye-marki.html> (accessed 9 January 2020).

7. Inforhrafichnyj dovidnyk [Information guide]. Businessviews: veb-sajt. Available at: <https://golocal-ukraine.com/wp-content/uploads/2016/02/Ukrainian-Agribusiness-2015.pdf> (accessed 9 January 2020).

8. Doslidzhennja rynku sonjashnykovoji oliji v Ukraini [Market research of sunflower oil in Ukraine]. Koloro: veb-sajt. Available at: <https://koloro.ua/ua/blog/issledovaniya/issledovanie-rynka-podsolnechnogo-masla-v-ukraine.html> (accessed 10 January 2020).

9. TOP-10 najbilsh potuzhnykh olijno-ekstrakcijnykh zavodiv v Ukraini [Top 10 most powerful oil extraction plants in Ukraine]. Promyslovyj portal: veb-sajt. Available at: <https://uprom.info/news/agro/top-10-oliyno-ekstraktsijnykh-zavodiv-v-ukrayini> (accessed 10 January 2020).

10. TOP vyrobnykiv sonjashnykovoji oliji [Top producers of sunflower oil]. Agravery: veb-sajt. Available at: <https://agravery.com/uk/posts/show/top-10-ukrainskih-virobnikiv-sonasnikovoi-olii> (accessed 10 January 2020).

11. TOP-10 ukrajinsjkykh vyrobnykiv sonjashnykovoji oliji [Top 10 Ukrainian producers of sunflower oil]. Agroreview: veb-sajt. Available at: <https://agroreview.com/news/top-10-ukrayinskykh-vyrobnykiv-sonyashnykovoyi-olii> (accessed 10 January 2020).

12. Vinnycjkyj oliinozhyrovyi kombinat: veb-sajt. Available at: <http://vmzhk.vioil.com/reports.html> (accessed 11 January 2020).

13. Kichor V.P., Feschur R.V., Iakymiv A.I., Kopytko S.B. (2017) Ekonomiko-statystychno modeljuvannja: navch. posibnyk [Economic and statistical modeling]. Lviv: Rastr-7. (in Ukrainian)

14. Olijna kon'junktura: sytuacija na vitchyznjanomu rynku sonjashnykovoji oliji [Oil Situation: Situation in the Domestic Sunflower Oil Market]. AgroDay. Available at: <https://agrodaily.com.ua/2019/09/27/olijna-kon-yunktura-sytuatsiya-na-vitchyznjanomu-rynku-sonyashnykovoyi-olii> (accessed 12 January 2020).

15. Olijno-zhyrova ghaluzj 2020: tendenciji, proghnozy, perspektyvy [Oil and fat industry 2020: trends, forecasts, prospects]. UkrAghroKonsalt: veb-sajt. Available at: <https://www.ukragroconsult.com/news/oliino-zhyrova-galuz--2020--tendentsiyi--proghnozi--perspektivi> (accessed 12 January 2020).